

MIRVA
SAUKKOLA

TAMMI

SILKKIÄ,
SAFIIREJA *ja*
SALAISUUKSIA

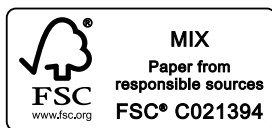
Mirva Saukkola

SILKKIÄ, SAFIIREJA
JA SALAISUUKSIA

TAMMI

HELSINKI

© MS. STYLE / MIRVA SAUKKOLA JA TAMMI 2020

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

ISBN 978-952-04-1146-6

PAINETTU EU:SSA

Prologi

Pietari, 9. marraskuuta 1917

Sofia imaisi sormiaan ja tunsi suussaan veren äitelän metallisen maun. Mestarillista neulan ja langan taituria hänestä ei tulisi koskaan, sillä osaamattomuuksissaan Sofia onnistui lähinnä runtelemaan omat sormenpänsä. Bernadette-neiti, joka oli yrittänyt opettaa hänelle iltapäivisin malvan sävyisessä salongissa ranskan kielioppitunnin jälkeen pistojen salat, saisi silti olla hänestä ylpeä, sillä ainakin hän teki parhaansa.

Sen sijaan, että olisi tärvännyt aikaansa jonninjoutavien kaunokkien ja orvokkien kirjailemiseen pellavanpalalle *comme il faut*, Sofia ompeli nyt uutta tulevaisuutta jossakin kaukana Pietarista ja mellakoivista merisotilaista – vielä hän ei tosin tiennyt missä. Kömpelöillä neulanpistoilla korsetin alareuna sai uuden, raskaan päärmeen, ja kaksinkertaisella langalla Sofia turvasi, että sen sisälle ujutetut aarteet pysyisivät piilopaikassaan.

Hän puraisi hampaillaan langan katki ja pyyhkäisi verta vuotavan etusormensa huolettomasti burgundinpunaisen samettihameensa helmaan. Tahroja tulisi varmasti lisää silloin, kun olisi paettava henkensä edestä. Maman ja Papan oli pidätetty kansan vihollisina ja raahattu suoraan päivällis-pöydästä bolševikkisantarmien byrooseen, jossa he edelleen lojuivat putkassa. Isä oli onneksi saanut lähetettyä kotiin viestin – sen hoitumiseksi hän oli joutunut lahjomaan yhden santarmeista helmikammalla, jonka Maman oli kät-

kenyt hiuksiinsa pidätyksen tiimellyksessä – ja neuvonut tytärtään pakenemaan palvelusväen mukana. Sofia tosin ei pitänyt tallimestari Kustaata ja tämän Stiina-tytärtä palkollisina, vaan pikemminkin perheenjäseninä. Sofian otsa rypistyi. Hänen vanhempansa olivat joutuneet uhraamaan ainoan enää hallussaan olevan arvoesineensä saadakseen perille viestin kotiin. Oli siinä postimerkillä hintaa.

Sofia napitti auki punaisen samettijakkunsa ja antoi raskaan brokadihameensa pudota lattialle. Sen sijaan, että olisi ripustanut ne huolellisesti henkariin, hän potkaisu alushameisillaan vaatteet halveksivasti nurkkaan.

Hän pujottautui yksinkertaiseen, valkoiseen puuvillapuseroon ja laajahelmaiseen, karkeasta villasta ommeltuun ruskeaan hameeseen. Sofia juoksutti pehmeitä sormenpäitään sen pintaa pitkin ja tajusi, ettei koskaan ollut kantanut mitään yhtä viimeistelemättömän talonpoikaista. Silti hän oli onnellinen asustaan. Se oli lahja Stiinalta, jonka elämä kuohui verevyydessään täysin erilaisena kuin hänen oma, tukahduttavien sääntöjen hallitsema arkensa. Silti Stiina tuntui yhtä läheiseltä kuin sisar, jota Sofialla ei ollut koskaan ollut.

Stiina, jonka isä Kustaa hoiti Papan'n tallin lämminverisiä, oli ollut Sofian rakkain ystävä ja uskottu siitä asti, kun Sofia liki taaperona oli ihastunut hevosten uskollisiin silmiin niiden samettisia turpia silittäessään. Nyt uskollinen Stiina pelastaisi hänet palavasta Pietarista.

Sofia pakkasi vaatimattomaan, Stiinan hankkimaan pahvisalkkuun välttämättömimmät: päiväkirjan, mustekynän, alusvaatekerran ja lämpimän villatakin. Hänen oma, monogrammilla nimikoitu massiivinen matka-arkkunsa, joka oli tilattu pariisilaiselta Goyardin verstaalta, olisi paljastanut Sofian saman tien puna-armeijan vartiosotilaille karkumatkaa suunnittelevaksi aristokraatiksi.

Turhamaisuus sai hänet liki pakkaamaan kampauspöydäl-
tään mukaan Eau de Cologne Impérial -hajuveden, jonka
Pierre-François-Pascal Guerlain oli aikoinaan loihdittanut Rans-
kan keisarinna Eugénielle. Järjen ääni supatti hänen korvaansa
sen olevan silkka paljastumisriski. Sofia huokaisi, laski haju-
vesipullon pöydälle ja avasi hiuksensa. Hän letitti ne maalais-
tytön tyyliin, sitaisi kiinni villalangan pätkällä satiininauhan
sijaan ja loi viimeisen katseen rakkaan makuuhuoneensa
taivaansinisiin seinäpaneeliin. Niiden sävyn arkkitehti De-
vereaux oli aikanaan kopioinut englantilaisen Wedgwoodin
maljakoiden taivaansinisestä lemmikinsävystä, sillä Maman
rakasti kaikkea englantilaista Jane Austenin romaaneista aina
Edward Elgarin mahtipontisiin sävellyksiin. Olihan sitä paitsi
Britannian hovi sukua itse tsaariperheen kanssa.

Sofia asteli pahvisalkkuineen tallipihalle ja kipusi heinä-
kärriille Stiinan viereen. Tämä veti hänet syleilyynsä.
Vaikka Maman ja Papan eivät olleet koskaan katsoneet hy-
vällä hänen sisarellista suhdettaan sinänsä hyväkäytöksisen
ja nokkelan Stiinan kanssa, se ei ollut haalistanut heidän
ystävyytensä liekkiä. Aleksei, Sofian nokkava, ärsyttävä ja
silti rakastettava, neljä vuotta vanhempi isovelji, joka taisteli
nyt rintamalla preussilaisia vastaan, tuomitsi ystävyysuhteet
palkollisiin täysin. Hänestä jokaisen tuli pitäytyä lestissään
eikä yhteiskuntaluokilla ollut mitään syytä sekoittua.

Sofia oli eri mieltä ja Stiinan älykkyys kiehtoi häntä. Toisin
kuin ylhäisen säätynsä hillitsemä Sofia, Stiina oli leikkisä ja
vilkas. Kahlitsevan korsetin sijaan hän sai pukea mekkonsa
alle pelkän kirjaillun puuvilla-alushameen eikä juokseminen
tai puuhun kiipeäminen tuottanut hänelle siksi mitään mut-
kia. Stiinan vehnänvärinen palmikko hapsotti useimmiten
auki jo puoliltapäivin ja hänen poskensa hehkuivat punaisina,
sillä villi tyttö riemuitsi juoksemisesta eikä epäroinyt vetää tal-

visella luistinradalla miesten luistimia jalkaansa. Tämä kaikki oli kuitenkin kiellettyä Sofialta. Monessa suhteessa hän tunsi itsensä vaillinaiseksi verrattuna Stiinaan. Tämä loisti koulussa. Stiinan päähän pitkästyttävät vuosiluvutkin tuntui tarrautuvan kuin liima. Kustaa-isä, joka oli jäänyt leskeksi rakkaan Adansa kuoltua kurkkumätään, halusi Stiinan oppivan lukemisen ja laskennon lisäksi filosofiaa ja kieliä. Kustaa uskoi, että fiksusta tytöstä tulisi joskus jotakin suurempaa – ehkä jopa opettajatar. Hän oli kaikessa vapaampi kuin Sofia, jota oli valmennettu vain astelemaan säätynsä mukaiseen avioliittoon aatelismiehen kanssa. Nyt Stiina merkitsi myös Sofian menolippua vapauteen, ja Maman ja Papankin vihdoinkin ymmärsivät tallimestarin tyttären arvon.

– Älä huoli, Sofia-kulta. Hätä ei ole tämän näköinen. Koti-Suomessa olemme aivan varmasti turvassa punaisilta. Mummo lämmittää saunan, pehmittää kiehuvaan vedessä kesällä kuivatetut koivuvastat ja leipoo vatruscoja. Tiedän, että sinulla on jo ikävä vanhempiasi, mutta he itse halusivat, että pääset turvaan, Stiina virkkoi ja pyyhkäisi sivuun Sofian otsalle valahtaneen hiuskiehkuran.

Kustaa maiskautti suutaan hevosille, jotka aloittivat pitkän marssin kohti länttä. Kun Suomen raja olisi ylitetty, Pietarin verinen painajainen olisi takana. Mutta silloinkin Sofia saisi varmaan olla epä tietoinen siitä, mitä muulle perheelle olisi tapahtunut. Hänen ainoa lohtunsa oli jokunen korsetin päärmeisiin ommeltu jalokivi tulevaisuutensa takaajana.

Pitkä matka pois Pietarista sujui ilman ongelmia, ja lopulta matkalaiset saapuivat Savitaipaleelle, missä Kustaan Olka-äiti odotteli heitä punamullatussa mökissään. Sofian silmissä asumus oli kooltaan kuin nukkekoti, mutta sievyydessään sitäkin mieluisampi. Ikkunaa kehystivät valkoiset, ryhdikkäiksi tärkätyt pitsisalusiniitit ja pirttipöytä oli pei-

tetty punapoinnintaliinalla. Tinajalassaan palava kynttilä loi valoaan keskelle kaiken nielaisevaa pimeyttä, sillä keskellä suomalaista metsää Pietarin säkenöivät valot olivat pelkkä eräinen muisto. Elivätkö Venäjällä talonpojat yhtä mukavasti? Tuskin, Sofia pohti. Vaikka maaorjuus oli kumottu lailla yli neljä vuosikymmentä ennen Sofian syntymää, vanhalla Venäjällä olisi ollut vaikea kuvitella aristokraattia ja talonpoikaa saman pöydän ääreen. Toisin oli nyt. Tosin Venäjälläkin tilanne oli muuttunut uudennlaiseksi: talonpoika saisi palan leipää pureskellakseen, kun aatelista odotti tyrmiä.

Liedellä porisi lihakeitto ja leivinuunista otettujen, vasta paistettujen vatruscojen tuoksu kihautti veden Sofian kielelle. Hän ei ollut jännityksen vuoksi edes tajunnut nälkänsä matkalla, vaan oli kieltäytynyt Stiinan ystävällisesti tarjoamista palvilihavoileivistä ja mehusta, joka oli keitetty oman pihan omenoista.

Vaikka väsymys painoi Sofian luomia, hän tirskahti miettiessään lapsuutensa lempikirjaa, Lewis Carrollin Liisan seikkailuja ihmemaassa, jossa valkoista kania seuraamaan lähtenyt pikkutyttö vuoroin kutistuu ja kasvaa taikajuomaa siemaittuaan. Entisessä elämässään Sofia oli kokonsa puolesta näyttäytynyt kristallikruunujen ja marmorilistojen keskellä miniatyyri-ihmisenä, kun nyt hän oli venähtänyt pienessä punaisessa tuvassa jättiläiseksi.

Olka oli sijannut toiseen kamareista vierasvuoteen Sofialle ja pukkisängyn Stiinalle. Itse hän nukkui toisessa kamarissa, kun Kustaa puolestaan asettui tuvan sivustavedettävälle sohvalle. Vielä sonnustauduttuaan hohtavan valkoiseen, nyplätyllä pitsillä somistettuun yöpaitaansa ja letitettyään pitkät,

teräksen sävyisiksi harmaantuneet hiuksensa palmikolle, Olka kävi toivottamassa tytöille hyvät yöt. Sofiasta hän näytti isoäitienkeliltä.

– Tyttöriepu, hän huokaisi ja silitti värisevän Sofian otsaa.
– Niin kaunis ja ylhäinen, mutta maailman syrjäänsä jättämä. Aika teki tyhjäksi hänen säätynsä – eikä niille säädyille enää käyttöä liene, kun yksi jos toinenkin rientää Amerikkaan ja hankkii automobiilin, hän totesi suomeksi, eikä Sofia tajunnut sanaakaan.

Olka kääntyi pojantyttärensä puoleen.

– Stiina-sydänkäpyseni, käännä hänelle venäjäksi, että asioiden on tapana järjestyä, ennemmin tai myöhemmin.

Sitten Olka moiskautti suukon molempien tyttöjen otsalle, puhalsi öljylampun sammuksiin ja poistui kamarista pehmein askelin.

Pietari, 21. kesäkuuta 2019

Napautin kynnelläni kaukosäädintä. Taakseni viritetylle valkokankaalle vaihtui kuva pääsiäismunasta, joka oli koristeltu timanteista loihdituilla jääkukilla. Valo siivilöityi sen materiaalina käytetyn, jäälohkareen mieleen tuovan vuorikristallin läpi ja sai timantit säkenöimään kuin keväthangen.

– Alma Pihl suunnitteli Fabergéille niin sanotun Talvimunan vuonna 1913. Tsaari Nikolai II tilasi sen pääsiäislahjaksi äidilleen, leskikeisarinna Maria Fjodorovnalle. Sen ja muiden mestariteostensa kautta suomalainen Alma Pihl jäi historiaan naisena, joka sai kunnian suunnitella monet hovin hankinnoista, kerroin ylpeydellä maannaiseni saavutuksista.

Pietarilaisen Jusupovin palatsin juhlasali oli menneinä loiston aikoinaan saanut todistaa hulppeita tanssiaisia, joissa yläluokan kavaljeerien ja neitojen katseet kohtasivat joko romanssin tai naima-aikeiden – tai harvinaisissa tapauksissa molempien – merkeissä. Katossa kimmeltävät kristallikruunut, hillityn ankanmunansiniset seinät ja stukkokoristeiden säästelemättömät kultaukset saivat mielikuvitukseni laukkaamaan. Saatoin likipitäen nähdä silmiäni edessä korsetilla kapeaumaisiksi kiristettyjä neitoja ja kopeasti kukkoilevia nuoria upseereja. Ne ajat olivat kuitenkin ohi.

Viimeiset loiston hetkensä palatsi oli nähnyt vallankumouksen aattona, kun sen silloinen nuori isäntä Feliks

Jusupov kestitsi vaimonsa Irinan kanssa komeissa saleissa muita ylimyksiä, mutta myös dekadenttia puolimaailmaa, joka ei säikkynyt kauniskasvoisen Feliksin intohimoa pukeutua naisten hepeniin. Saman palatsin kellarissa Feliks upseeritovereineen yritti myrkyttää irstaan munkki Rasputinin makeaan viiniin lirutetulla syanidilla. Härkämäisen vahvan hengenmiehen pysäyttivät lopulta vasta palatsin sisäpihalla hänen selkäänsä ammutut luodit. Vihatun munkin murha teki Feliksistä kansan silmissä sankarin. Lisäksi se maksoi hänelle karkotuksen perheen kesäpalatsille Krimille. Sieltä hän pakeni vallankumousta Pariisiin. Palatsi oli kuitenkin menetetty voitonhuumassa mellastaville merimiehille, ja sen taidearteet kuljetettiin viimeistä Rembrandtia ja Canalettoa myöten valtion huostaan.

Neuvostovuosina palatsi koki monta nöyryytystä. Nykyään se on yksityinen museo, joka tarjosi täksi kesäkuun ensimmäiseksi viikonlopuksi tilansa luentosaliksi antiikki- ja taidekeräilijöiden kohtaamiseen.

Jatkoin luennoimista ja siirryin kertomaan Alman veljestä Oskar Pihlistä, jonka ura Fabergé-esineiden parissa katkesi vallankumoukseen. Sittemmin se jatkui Suomen puolella Alexander Tillanderin jalokiviliikkeen taiteellisena johtajana ja muun muassa Suomen Leijonan Ritarikunnan kunniamerkkien luojana. Samalla tarkastelin yleisöäni. Edessäni istui keveillä, mustilla klaffituoleilla sangen kansainvälinen yleisöjoukko: minulle jo tutuksi tulleita amerikkalaisia keräilijöitä, Keski-Euroopan kulttuuriharrastajia sekä joukko brittiläisiä antiikkikauppiaita, jotka useimmiten toimivat aasialaisten ja arabimaista tulevien raharikkaiden ostajien käsikassaroina. Seassa oli myös muutama paikallinen, mutta venäläiset jäivät silti selvään vähemmistöön. Suomalaisia ei näkynyt ensimmäistäkään.

Gemmologituttavani Andrei, joka oli vastuussa tämän symposiumin järjestelyistä, oli pyytänyt minut puhumaan suomalaisista jalokivisepistä ennen vallankumouksen myrskyjä. Se oli erikoisalaani taidehistorioitsijana ja siitä minut asiantuntijapiireissä yleensä maailmalla tunnettiin. Tämä ei merkinnyt sitä, ettenkö olisi yhtä mieluusti matkannut pari kuukautta sitten Los Angelesiin luennoimaan Tähtien sota-faneille Björn Weckströmin työstä ja prinsessa Leian kaulaa koristaneesta massiivisesta Planetaariset laaksot -korusta. Casablancassa jahtasin kaksisataavuotiasta kelim-mattoa sellaista kylliksi himoitsevalle, maksukykyiselle keräilijälle. Taidealalla vaaditaan joustavuutta ja nokkeluutta pinnalla pysymiseen. Toisena vaihtoehtona olisi tietenkin sitoutua nöyrästi jonkun museon palvelukseen. Siinä sitä sitten odoteltaisiin pääsyä amanuenssista intendentiksi ja lopulta ehkä museon johtajaksi. Vaara jäädä lehdelle soittamaan, kun joku nuori ja nälkäisempi pyyhältäisi ohitse iskien odottelijaa tikarilla selkään, oli kuitenkin suuri. Se ei ollut minua varten, kärsivällisyyteni ei koskaan venyisi moiseen.

En tiedä miksi elämästäni oli sukeutunut loputon löytöretki historiaan. Olin aina rakastanut menneisyyden loistoa ja vanhoja esineitä. Jo lapsena ihastelin isomummini helmitopaasisormusta, jonka tämä oli tarinan mukaan aikanaan saanut lapsuudenystävältään. Ensin se oli siirtynyt rakkaalle Anja-mummilleni, sitten äidilleni Aulikille, ja yliopistosta valmistumisen jälkeen äiti sujautti sen kimaltamaan aina minun oikeassa nimettömässäni. Hurmaannuin tarinoista, joita esineet sulkivat sisälleen: onnellisista avioliitoista, murheellisista romansseista ja hallitsemattomista äkkirikastumisista. Riitti myös kertomuksia yllättävistä taloudellisista romahduksista, jotka pakon edessä sysäsivät köyhtyneiden perheiden aarteet taas takaisin kiertämään markkinoita.

Nähdessäni vanhan viinikarahvin tai nuuskarasian silmäni eivät rekisteröineet pelkkää kristallia ja tinaa, vaan mahdollisuuden sukupolvien mittaiseen kertomukseen. Kokemukseni mukaan siihen yleensä mahtui ankaria vanhempia, seikkailunhaluisia hulttiojälkeläisiä, särkyneitä sydämiä ja julmia petoksia.

Kouluaikaisista ystäväistäni oli tullut lastentarhanopettajia Järvenpään tai tilitoimiston pyörittäjiä Tuusulaan. Minusta oli kehittynyt kiertolainen. Taidehistorian opintojen kautta olin meritoitunut jonkinlaiseksi antiikkiasiantuntijaksi. Sen myötä päädyin ensin kirjoittamaan aiheesta artikkeleita kituliailla korvauksilla. Myöhemmin aloin luennoida samoista asioista ensin suomalaisilla, sitten pohjoismaisilla ja lopulta kansainvälisillä antiikkimessuilla sekä -tapaamisissa. Suuri yleisö ei tunnistanut vielä nimeäni. Siihen olisikin vaadittu esiintymisen jossakin televisio-ohjelmassa, jossa arvioija päivittelee mummojen ryijyjen ja vaarien lato-maalausten ihastuttavuutta, mutta arvioi kummatkin lopulta kympin arvoiseksi. Minusta ei ollut moiseen, vaikka minua kerran olikin kysytty koekuvauksiin. En mennyt, sillä samalla viikolla järjestettävien Bostonin antiikkimessujen luentopalkkio houkutti enemmän.

Vähitellen aloin etsiä luennoitsijana solmimilleni kontakteille juuri heidän haikailemiaan aarteita. Jäljitin frankofilinä tunnetulle washingtonilaiselle senaattorin leskirouvalle hänen rakastamiaan ranskalaisia viuhkoja vallankumousta edeltävältä ajalta, ja ne päätyivät hänen kokoelmaansa buduaarin seinille. Napolilaisia seimihahmoja metsästämyllä autoin sisustamaan Tokioon Ginzan ökyalueelle avattavaa italialaisravintolaa, jossa tuiki tavallinen annos pasta carbonaraa maksoi kuin spagetti olisi kehrätty kullasta. Silti salarymanit pulittivat marisematta tähtitieteellisen taksan,

sillä olihan ravintolassa nähdäksi tuleminen kuin uusi rivi curriculum vitaeen.

Sekalaisten työtehtävieni myötä opin myös oivaltamaan todelliset lahjani. Hallitsin toki taidearteiden historian antiikista tähän päivään ja puhuin kohtuullisesti useampaa eurooppalaista kieltä. Viime aikoina olin alkanut pöntätä lentokenttä-loungeissa odotellessani Duolingo-kieltenoppimisapplikaation avulla kiinaa, mutta toistaiseksi opintoni edistyivät ajanpuutteen vuoksi surkeasti. Tiesin kuitenkin hyvin, ettei opittu riittänyt, vaan eniten hyötyä oli jostakin synnynnäisesti saadusta. Minun merkittävin lahjani oli kyky verkostoitua ja aistia, mitä rahassa rypevät, potentiaaliset asiakkaani halajavat. Useimmiten he halusivat kuuntelevan korvan, nyökyttelevän leuan, varman maun ja kylliksi itsevarmuutta. Turha nöyristely ja mielistely johdattaisivat heidät pelkkiin kokoelmaa rumentaviin harhaostoihin. Kyseinen cocktail oli kuljettanut minut milloin luksusjahdin kannelle, milloin manhattanilaisen arvoasunnon 35. kerroksessa sijaitsevalle kattoterassille.

Nyt kuitenkin oltiin Pietarissa niiden harrastajien keskuudessa, jotka himoitsivat keisarillista loistoa emalimedaljonkien ja -savukerasioiden muodossa. Joillakin heistä, etenkin amerikkalaisilla ja briteillä, oli venäläisiä sukujuuria, mutta useimmilla ei. He olivat vain lumoutuneet tsaarinajan dekadentista tuhlailusta ja ylellisyydestä. Samasta syystä moni hurmaantui ranskalaisen aristokratian loistokkaasta elämästä ennen vallankumousta, hurmiosta ennen romahdusta. Siksi vastailin erityisen värikkäästi mielikuvia maalailien kuuntelijoiden kysymyksiin ja kiertelin heidän kanssaan museossa tarinoiden sen jättimäisistä malakiittimaljakoista ja mura-nolaisista kattokruunuista juuri niin kiltisti kuin Andrei oli pyytänyt. Luentoikeikat harvemmin olivat pohjattoman

rahakkaita, mutta niistä saattoi sitäkin useammin löytää uusia asiakkaita. Ja mitä paremman show'n he saivat pääsylippuaan vastaan, sitä todennäköisemmin kuulisin heistä toistekin.

– Milloin lentosi lähtee? Andrei kysyi uupumuksesta haukotellen, kun viimeinenkin konferenssivieras oli poistunut palatsista.

– Juna, Allegro Helsinkiin. Pietarin lentokenttä ei ole juurikaan mieleeni. En halua seistä tuntitolkulla passintarkastusjonossa, kun junassa puolestaan ne tylyilmeiset, neuvostoaikaa vaalivat virkamiehet äksyilevät minulle junan sentään liikkua. Viimeksi sitä paitsi siitä läpivalaistavasta litran kosmetiikkamuovipussista lähti sekä Guerlainin Shalimar-tuoksu että La Prairie'n seerumi omille teilleen. Mutta kiitos kysymästä, junani lähtee kahdeksalta, naurahdin.

– Sinulla on siis yli neljä tuntia aikaa. Mennäänkö myöhäiselle lounaalle? Vaikka Jelisejevin herkkukaupan yläkerrassa olevaan ravintolaan?

– Paras idea koko päivänä. Eli kyllä, vastasin Andreille.

Tämä virnisti iloisesti. Vaaleine hiuksineen, jäänsinisine silmineen ja sinnikkään lenkkeilyn treenaamine kehoineen Andrei oli jalokiviasiantuntijoista se hurmuri, jonka kädestä rikkaat leskirouvat söivät kaikki selitykset kuin häkkiundulaatit. Andrei ei halunnut ruokkia heistä ainoatakaan, vaan löytää sen sijaan itselleen ruhtinaallisesti palkatun asiantuntijatehtävän joko Länsi-Euroopasta tai Yhdysvalloista.

Astelimme Nevski Prospektin varrella sijaitsevaan huppeaan Jelisejevin herkkukauppaan, jonka edellinen kukoistuskausi sijoittui samaan aikaan kuin Alma Pihlin mestariteokset. Sisustustyylillä kristallikruunuineen, jalopuu-tiskeineen ja etelän eksotiikkaa henkäilevine palmuineen muistutti ajasta, jolloin yhdet mässäilivät leivoksilla, kun toi-

sille ei riittänyt edes akanaista leipää. Ennen vallankumousta varakkaat naiset olivat suunnanneet tänne piikoineen valitsemaan pitoihinsa hanhenmaksaa ja kaviaaria. Herkut olivat edelleen samat, mutta nyt asiakkaat olivat plastiikkakirurgien ikinuoriksi virittämiä edustusrouvia Guccin käsilaukuineen ja Christian Louboutinin punapohjaisine korkokenkineen. Liikkeen alakerta ruuhkautui asiakkaista, jotka shoppailivat ennen kaikkea Pietarin parhaaksi tunnettuja macaron-leivoksia. Yläkerran ravintolassa sen sijaan vallitsi seesteisen rauhallinen tunnelma.

Istahdin intarsia-upotuksilla koristettuun tuoliin. Luoti-suoralle jakaukselle hiuksensa kammannut, komea hovimestari ojensi minulle ruokalistan. Vilkaisin pikaisesti tarjontaa ja hintoja. Valuuttamuunnin raksutti aivoissani, kun muunsin reilun 2000 ruplan summia euroiksi. Liki kaikki maksoi siis kolmisenkymppiä. Endiivi-roquefortsalaatti kuului menun edullisimpiin ja maksoi euroissa reilut parikymppiä. Sen palanpainikkeeksi voisin nauttia pullovetä. Suljin menun nahkakannet niin topakasti, että niiden kohdatessa kuului tömähdys.

Hymyilevä Andrei tarttui ranteeseeni ja sipaisi peukalolleen valtimoni kohtaa.

– Konferenssi luonnollisesti tarjoaa tämän lounaan. Olet tuonut fantastista lisäarvoa tapahtumallemme, hän totesi samettisen lempeällä äänellään.

Vänrikkimäisen ryhdikäs tarjoilija lipui pöytäamme ääreen.

– Oletteko ehtineet jo tutustua ruokalistaamme? hän kysyi hieman venäläisittäin sorahtavalla englannillaan.

– Oi kyllä! Otan alkuun pikkublinit osetra-kaviaarin kera. Sitten jatkan tryffelirisotolla. Juomaksi haluaisin lasillisen samppanjaa, luettelin touhukkaasti kuin karkki-kauppaan päässyt pikkulapsi.

Joskus suunnitelmat saattavat muuttua yhtäkkiä lennossa.

Helsinki ja Pariisi, 22. kesäkuuta 2019

Juna oli kiitänyt aikataulussa läpi kesäkuisen, jo valkoiseksi kalvenneen yöilman läpi Pietarista Helsinkiin. Matkan ajan yritin viihdyttää itseäni Monocle-lehden uusimmalla numerolla, jossa totuttuun tapaan ylistettiin Pohjoismaita ja erityisesti kotoisaa Allas-merikylpyläämme, mutta pitkän päivän jälkeen luomeni lupsahtelivat kiinni kesken virkkeen. Saavuin kotiin rautatieasemalta puoliltaöin. Aamukuudelta kännykkäni herätti minut lennolle Pariisiin.

Onnistuin torkkumaan lennon vaatiman kolmetuntisen ajan, mutta perillä oloni oli unenpuutteen myötä nihkeä eikä se juuri parantunut kohti kaupunkia matkatessani. Juna Charles de Gaullen lentokentältä kohti Pariisia merkitsi jo helteiseksi yltyneessä kesäkuussa synonyymiä tönimiselle, hienhajulle ja armottomalle kisaamiselle istumapaikoista. Heinäkuussa kaiken saattoi jo laskea toisessa potenssissa. Hypättyäni junaan viime sekunnilla ennen lähtöä en edes haaveillut istumapaikasta. Alistuin tyytymään oikeuteen kymmenestä sentistä muovikaidetta. Siihen tarrautumalla pysyin pystyssä junan tiukoissakin kiihdytyksissä.

Saapuminen Saint-Michelin rautatieasemalle Notre Damen ennen niin satumaisen kauniin katedraalin kylkeen oli-

kin helpotus. Rakennustelineet ympäröivät vain paria kuu-
kautta aiemmin tulipalossa vahingoittunutta katedraalia ja
työmaalta kuului väsymätön poran ja vasaroiden äänten ka-
kofonia. Retuutin matkustamokokoisen Rimowa-vetolauk-
kuni ylös kiviportaita – kukaan yli sata päivää vuodessa reis-
saava työmatkaveteraani ei hukkaa aikaansa myöhästyneiden
matkatavaroiden etsintälomakkeiden täyttämiseen kentällä
tai niiden sattumanvaraisesti saavuttua ruumisarkun kokoi-
sen polykarbonaattilaukun raahaamiseen julkisissa liikenne-
välineissä. Hengitin keuhkoihini Pariisin tukahduttavan
kosteaa kesäilmaa. Seine virtasi vieressä mutaisen sameana.

Rullasin krominhohtoisine laukkuineni ensin katedraalin
ohi läpi Citén saaren. Ylitin Saint-Louisin saaren sillan ja
sieltä astelin Pont Marien siltaa pitkin Seinen oikealle ran-
nalle kohti trendikästä Le Marais'n kaupunginosaa. Ohittaes-
sani rykelmän kreppejä tarjoavia kuppiloita aistin niistä lei-
jailevan, voisulassa paistuvan vehnäjauhotaikinan tuoksun.
Vesi kihatki kielelleni, kun mietin krepin yksinkertaisinta,
sitruunamehulla ja kidesokerilla höyrytettyä versiota. Tajusin,
miten nälkäinen olen. Ajatus pääsystä suihkuun ja lysäh-
tämisestä edes hetkeksi vuoteen pehmeuteen voitti vatsan
kurninnan. Pingoin vauhdilla ohi sillalla ikivihreitä esittä-
vän romanihanuristin. Niin epäviereisestä Pariisin taivaan alla
-versiosta en ollut valmis pulittamaan killinkiäkään.

Majapaikkani sijaitsi Rue de Rosiersin tunnelmallisella juu-
talaiskadulla vain kivenheiton päässä synagogasta. Olin löytä-
nyt tämän kohtuuhintaisen mutta viihtyisän vuokrahuoneen
jo muutamia vuosia sitten. Aiemmin sinne riitti jatkuvasti
Airbnb-tyyppisten vuokralaisvälitysportaalien kautta tun-
gosta, jolloin vedin usein vesiperän majapaikkaa netistä met-
sästäessäni. Mutta läheisessä Le Bataclanin teatterissa Eagles of
Death Metal -bändin keikan aikana marraskuussa 2015 Isisin

orkestroiman verilöylyn jälkeen olivat etenkin amerikkalaiset kaikonneet. Kadulla jatkuvasti rynnäkkökivääreineen maastopuvuissa päivystävät ranskalaissotilaat eivät myöskään olleet omiaan houkuttelemaan arkuudestaan tunnettuja jenkkejä takaisin. Tutustuminen vuokraemäntäni madame Niveliin auttoi myös tilannetta. Olin nytkin käynyt Helsingin päässä lentokentän tax free -myymälässä unenpöpperössä ostamassa hänelle tuliaisiksi rasiallisen Fazerin sinistä, joka pesi jopa ranskalaisen kulinaristin mielestä sveitsiläiset kilpailijansa.

Kentältä olin soittanut madame Nivelille, joka oli nyt talonsa aulassa vastassa minua boheemin konservatiivisessa asussaan: kotelomekossa, joskus ennen 1980-lukua valmistetussa mutta yhä moitteettomasti istuvassa Yves Saint Laurent'n rennomman Rive Gauche -malliston kultanappijakussaan ja oranssissa Hermès-huiviturbaanissaan. Muutamaa kuukautta aiemmin madame Nivel oli maininnut kepeästi kuin sivulauseessa, että hän sairasti rintasyöpää. Nyt sytostaattihoidot olivat nähtävästi vieneet rouvaparan vaaleina lainehtivat hiukset.

– Bienvenue, madame. Ilo nähdä teitä taas, luurankomaiseksi kutistunut asunnon haltijatar toivotti hillitysti hymyillen ja ojensi avaimen.

En ollut tullut monien kohtaamistemme mittaan korjanneeksi, ettei minusta varsinaisesti koskaan ollut leivottu rouvaa. Suhteita oli toki riittänyt – kestävytydessään avioliittoakin muistuttavia – mutta ei vihkivaloja alttarilla. Ranskassa kuitenkin 39-vuotiaan naisen neiditteleminen, kutsuminen mademoiselleksi ei tainnut olla paikallaan.

– Merci beaucoup. Mukavaa olla taas täällä.

Talossa ei ollut hissiä, joten kipusin oikea ranne laukkuni painosta kivistäen portaat neljänteen kerrokseen asti. Madame vuokraemäntä tarjoutui kantamaan laukkuni. Kui-

tenkin avun hyväksyminen seitsemänkymppiseltä, mitä todennäköisimmin syövän ohella osteoporoosia ja keuhko-ahtaumaa potevalta ketjupolttajalta ei tuntunut luontevalta. Kiersin avainta reissänsä ja avasin tulevan viikkoni kotioven. Kaikki, mihin olin ihastunut aiemmin, oli säilynyt paikallaan: art nouveau -tyylinen kahvipöytäryhmä ja sängynpäätty, pikkiriikkisellä siveltimellä taiten viimeistellyt kiinalaiset vaasit sekä keveinä Pariisin harmaassa valossa leijailevat silkki-organzaverhot. Ojensin pienen lahjani madamelle hymyn kera. Hän kiitti, toivotti mukavaa päivää, kääntyi ja lähti.

Kun ovi kolahti kiinni madame Nivelin takana, istahdin samettipintaiselle divaanille. Heitin sinänsä mukavat, mutta jo pitkään jalassa olleet Salvatore Ferragamon hehkuvan punaiset rusettiballerinat jaloistani. Olin viettänyt nomadielämää jo vuosia ja saavuin taas väliaikaiseen kotiin. Tuttuun huoneeseen asettuminen tuntui sanoinkuvaamattoman hyvältä. Kävelin avojaloin kohti lavuaaria, nautin lattian terrakottalaattojen viileydestä ja laskin itselleni lasillisen kylmää, pariisilaista juomavettä.

Pariisiin olin saapunut tällä kertaa Bastillen antiikkimarkkinoiden vuoksi. Molemmin puolin Seineä levittäytyvä tapahtuma oli kuin kansanjuhla, jossa antiikin harrastajat saattoivat jahdata unelmiensa 64-osaista juhlaserviisiä tai afrikkalaista eebenpuuveistosta. Telta toisensa jälkeen täytyisi kaikesta mahdollisesta vanhasta, joka saa mielikuvituksen laukkaamaan: tummuneista ikoneista, viime vuosisadan alun koreilevista lasihelyistä tai aasialaisista lakkarasioista. Vuosittaisessa karnevaalissa oli otettu huomioon myös jalkojen väsyminen ja vatsan kurniminen, ja niinpä osa teltoista oli varattu ravintoloitsijoiden käyttöön samppanjapisteeksi, osteribaariksi tai hanhenmaksauerikoisuuksia tarjoilevaksi foie gras -ravintolaksi.

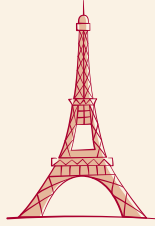
Minun kaltaiselleni ketulle Bastillen antiikkimarkkinat

eivät kuitenkaan merkinneet pelkkää hauskanpitoa, vaan mahdollisuutta lyödä kokonainen kärpäsparvi yhdellä iskulla. Paitsi että washingtonilaisleskeni saisi taas seinälleen pari uutta keimailuviuhkaa, pääsisin tutustumaan, verkostoitumaan ja vaihtamaan kortteja. Minun oli pakko päivittää markkinatietämystäni jatkuvasti. Ratkaisun piti löytyä kuin apteekin hyllyltä mikäli joku rikkaista ja hemmotelluista asiakkaistani haluaisi pistää taas runsaita rahojaan menemään. Palveluitani käyttäviä ihmisiä oli kyllä siunattu maallisella mammonalla, mutta ei niinkään kärsivällisyydellä. Useimmat heistä halusivat mielitekonsa täytettävän tässä ja nyt. Mikäli en etsisi kyllin ripeästi heidän haikailemaansa marmoripäätä tai seinägobeliinia, joku toinen niin tekisi.

Minulla oli työn alla tonkia esiin muutama laivapienois-malli parempien piirien risteilylaivan sisustuselementiksi, fossiiliksi muuttuneen hyönteisen sisältävä meripihkariipus hongkongilaisnaiselle – henkensä heittänyt ötökkä kun kuulemma tuo kiinalaisessa kulttuurissa tavallista enemmän onnea amuletissa – ja hainluupäinen aterinsetti miamilaiselle gay-parille, joka toivoi päivälliskutsuihinsa Hollywood-julkkiksia houkuttavaa lisäloistoa. Niiden lisäksi halusin etsiä itselleni uusia mahdollisuuksia.

Kännykkäni pärähti soimaan vanhan puhelimen pärinä-äänellä. Kaivelin hetken mustaa, niittikoristeista Valention Rock stud -laukkuani ennen kuin löysin iPhoneni sen sivutaskusta. Ei numeroa, ilmoitti ruutu. Harkitsin hetken. Oliko langan toisessa päässä puhelinmyyjä – vai potentiaalinen asiakas, joka halusi alkuun pysyä incognito? Jälkimmäistä en halunnut menettää, joten vastasin maassa maan tavalla ranskaksi.

– Saara Lehtokorpi, miten voin auttaa?

Louboutinin koroissa seikkailuun!

Saara istuisi aivan mielellään toisenkin hetken tässä boulevardilla, kuumakivihieronnan jälkeisessä raukeudessa, siemaillen sampanjaa ja maistellen pikkublinejään. Mutta hänen ystävänsä on kaapattu Pariisissa ja häntä kiristetään etsimään korut, jotka aikoinaan salakuljetettiin Pietarista vallankumouksen myllerryksessä. Saarahana on helsinkiläinen taideasiantuntija ja erikoistunut tuohon aikakauteen. Kaiken keskellä hänen sydämensäkin joutuu myllerryksiin, sillä kuvioihin astuu hurmaava Richard. Mutta pian tuntuu, ettei kaikki rikoksessakaan ole sitä miltä näyttää... Mikä koodi koruihin on kätkeytyä?

Muoti-, antiikki- ja luksusmaailman kuin omat taskunsa tunteva Mirva Saukkola tarjoaa nautinnollista viihdettä vetävimmillään.

9 789520 411466

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-1146-6